

**НЕЗАЛЕЖНЕ ТЕСТУВАННЯ
ФАХОВИХ ЗНАНЬ І ВМІНЬ УЧИТЕЛІВ
НАВЧАЛЬНИХ ПРЕДМЕТІВ ГРОМАДЯНСЬКОЇ
ТА ІСТОРИЧНОЇ ОСВІТНЬОЇ ГАЛУЗІ**

Час виконання – 180 хвилин

Тест містить 90 завдань різних форм. Відповіді до завдань Ви маєте позначити в бланку **A**.

Інструкція щодо роботи в зошиті

1. Уважно читайте правила виконання завдань, зазначені перед кожною новою формою завдань.
2. Відповідайте лише після того, як уважно прочитали та зрозуміли завдання.
3. За потреби використовуйте як чернетку вільні від тексту місця в зошиті.
4. Намагайтеся виконати всі завдання.

Інструкція щодо заповнення бланка відповідей **A**

1. У бланк **A** записуйте лише правильні, на Вашу думку, відповіді, використовуючи лише позначку **X**.
2. Позначки вписуйте чітко, з дотриманням вимог щодо надання відповіді на завдання кожної форми, пам'ятаючи, що бланк **A** оброблятиме комп'ютер.
3. Якщо ви позначили в бланку **A** відповідь неправильно, то можете змінити її, замалювавши попередню позначку й поставивши нову, як показано на зразку:

4. Зверніть увагу: неправильно позначені, підчищені відповіді в бланку **A** буде зараховано як помилкові.
5. Ваш результат залежатиме від загальної кількості правильних відповідей, зазначених у бланку **A**.

Ознайомившись з інструкціями, перевірте якість друку зошита та кількість сторінок. Їх має бути 36.

Позначте номер Вашого зошита у відповідному місці бланка **A** так:

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
X														

Зичимо Вам успіху!

Завдання 1–79 мають по чотири варіанти відповіді, з яких лише один правильний. Виберіть правильний, на Вашу думку, варіант відповіді та позначте його в *бланку А* згідно з інструкцією. Не робіть інших позначок у *бланку А*, тому що комп'ютерна програма реєструватиме їх як помилки!

Будьте особливо уважні під час заповнення *бланка А*!
Не погіршуйте власноручно свого результату неправильною формою запису відповідей

Управління освітнім процесом

1. Яка з наведених вимог до уроку передбачає чітке визначення мети й завдань уроку, раціональну його структуру, оптимальне використання часу, підтримання високої працездатності й дисципліни учнівства?
  - А етична
  - Б організаційна
  - В психологічна
  - Г гігієнічна

2. Який з наведених фрагментів уроку **НЕ** відповідає етапу рефлексії?
  - А Учитель: «Чи справдилися твої очікування від уроку? Якщо так, прикріпи паперову долоньку до сонечка на дошці, якщо ні, – до хмаринки».
  - Б Учитель: «За допомогою кольорової наліпки покажи, яким було для тебе домашнє завдання: легким, складним, цікавим, нудним».
  - В Учитель: «Прокажи вголос вивчене на сьогоднішньому уроці визначення. Наведи приклади».
  - Г Учитель: «Оціни свою роботу на уроці: індивідуальну, у групі, спільну з класом».

3. У якому з наведених документів визначено послідовність досягнення очікуваних результатів навчання учнівства з навчального предмета (інтегрованого курсу), опис його змісту та видів навчальної діяльності із зазначенням орієнтовної кількості годин, необхідних на провадження їх?
  - А типовий навчальний план
  - Б навчальна програма
  - В освітня програма
  - Г базовий навчальний план

4. У якому документі вчитель має фіксувати фактичне виконання навчальної програми?
  - А свідоцтві досягнень
  - Б календарно-тематичному плані
  - В освітній програмі закладу
  - Г класному журналі

5. Який результат навчання учнівства 5-го класу в громадянській та історичній освітній галузі сформульовано **НЕКОРЕКТНО**?
- А позначає розміщення об'єктів на карті, прокладає уявні маршрути
  - Б пояснює, як погляди та потреби людей сьогодні й у минулому пов'язані з подіями їхнього життя, станом суспільства
  - В визначає на карті положення культурно-історичних пам'яток, місця історичних подій
  - Г здійснює порівняльну характеристику чинників, що впливають на заняття людей, спосіб ведення господарства, соціальний устрій
6. Яка з наведених функцій контролю й оцінювання навчальних досягнень учнів передбачає, що вчитель визначає рівень їхніх компетентностей та допомагає їм усвідомити прогалини у власних знаннях і зрозуміти, що треба покращити?
- А мотивувальна
  - Б діагностувальна
  - В розвивальна
  - Г коригувальна
7. Відповідно до переліку яких компонентів Державного стандарту базової середньої освіти у Свідоцтві досягнень учня / учениці 5–6-х класів сформульовано графу «Характеристика навчальної діяльності»?
- А очікуваних результатів навчання
  - Б орієнтирів для оцінювання
  - В наскрізних умінь
  - Г ключових компетентностей
8. Проаналізуйте інформацію і дайте відповідь на запитання.
- Цей метод застосовують для дослідження міжособистісних та міжгрупових стосунків у класі задля поліпшення їх. Він заснований на уявному виборі, який роблять всі учні та учениці класу.*
- Про який метод дослідження йдеться?
- А ранжування
  - Б соціометрія
  - В рейтингування
  - Г спостереження

9. Проаналізуйте інформацію, яка містить виконані ученицею завдання I–IV, і дайте відповідь на запитання.

Завдання I. Заповніть праву колонку таблиці, користуючись карто-схемою «Державна належність українських земель у 1 пол. XVI ст.»

Відповідь учениці:

Держава	Українські землі у складі держави
Велике князівство Литовське	Підляшшя, Волинь, Східне Поділля, Київщина
Корона Польська	Галичина, Белщина, Холмищина, Західне Поділля
Кримське ханство (як васал Османської імперії)	Крим, Північне Причорномор'я
Московське царство	Чернігово-Сіверщина

Завдання II. Дайте визначення понять: «вотчина», «уділ», «снеми», «колективний сюзеренітет».

Відповідь учениці:

- вотчина – право приватної власності на землю, яку передавали у спадок від батька до сина;
- уділ (удільне князівство) – адміністративно-територіальна одиниця Русі, якою управляв князь, залежний від великого князя київського;
- снеми – з'їзди удільних князів Київської держави, які визнавали васальну залежність від великого князя київського;
- колективний сюзеренітет – спільне управління Київською державою найбільш сильними та авторитетними князями за доби феодальної роздробленості.

Завдання III. Розташуйте події в хронологічній послідовності.

- А** відкриття Васко да Гамою морського шляху до Індії
- Б** початок Селянської війни в Німеччині
- В** оприлюднення «95 тез» Мартіном Лютером
- Г** початок навколосвітньої подорожі Магеллана
- Д** відкриття Америки Колумбом
- Є** початок діяльності «Женевського Папи»

Відповідь учениці: **1Д, 2А, 3Г, 4В, 5Б, 6Є.**

Завдання IV. Про кого з історичних діячів ідеться в уривку джерела:
«...звелів влаштувати дім для друкування книг, а до того ж і дім для навчання дітей у своєму родовому славному місті Острозі...»?

Відповідь учениці: **Б.**

Якої помилки припустилася учениця, виконуючи завдання I–IV?

- А** неправильно визначила історичну постать за джерелом
- Б** неправильно визначила хронологічну послідовність подій
- В** неправильно визначила поняття
- Г** неправильно визначила територіальну приналежність

Партнерська взаємодія з учасниками освітнього процесу

10. Про яке порушення можуть свідчити ознаки I–III?

- I. Проблема з фокусуванням уваги.*
- II. Труднощі із самоконтролем, пов'язані з роздратуванням.*
- III. Надлишок енергії та наявність потреби в активній діяльності.*

- А** диспраксія
- Б** дислексія
- В** синдром дефіциту уваги та гіперактивності
- Г** порушення особистісного розвитку

11. Проаналізуйте інформацію і вкажіть правильний варіант заповнення пропуску.

Для дітей _____ темпераменту характерна легка збудливість почуттів, сила й стійкість їх у часі. Поведінка таких дітей енергійна й різка. Вони бурхливо реагують на подразники, їм важко переключитися на спокійнішу справу. У колективі прагнуть самостверджуватися. Охоче долучаються до різних видів діяльності. Під час спілкування з ними потрібно зважати на їхні особливості, бути спокійними й доброзичливими.

- А холеричного
- Б сангвінічного
- В флегматичного
- Г меланхолічного

12. Проаналізуйте інформацію і вкажіть правильний варіант заповнення пропуску.

Помірні фізичні навантаження вважають ефективним способом боротьби зі стресом, оскільки вони зменшують рівень _____ в організмі людини.

- А дофаміну
- Б кортизолу
- В окситоцину
- Г серотоніну

13. Проаналізуйте інформацію і дайте відповідь на запитання.

Для вирішення конфлікту між учнем та ученицею класу вчителька вибрала метод, який охоплює такі етапи:

- визначення сторін конфлікту;
- вироблення домовленості про час і місце переговорів;
- планування й організація діалогу;
- примирення.

Який спосіб залагодження конфлікту вибрала вчителька?

- А посередництво
- Б самопостереження
- В конфронтація
- Г самоаналіз

Організація освітнього середовища

14. Проаналізуйте інформацію і вкажіть правильний варіант заповнення пропуску.

Перспективний план оснащення кабінету засобами навчання та шкільним обладнанням (без здійснення закупівлі та встановлення нового складного обладнання) розробляє _____.

- А заступник директора з навчально-виховної роботи за погодженням з директором закладу
  - Б заступник директора з господарської роботи за погодженням з директором закладу
  - В завідувач кабінету за погодженням з директором закладу
  - Г директор закладу за погодження з місцевим органом управління освітою
15. Якими словами вчитель коректно звертається до дитини з особливими освітніми потребами?
- А «Наша особлива Яринко, розкажи, будь ласка, про домашнє завдання на цей урок».
  - Б «Сонячний наш Юрку, покажи, будь ласка, на карті територію середньовічного Китаю».
  - В «Гіперактивний наш Вікторе, ти сьогодні першим підеш до дошки».
  - Г «Інно Миколайчук, розкажи, будь ласка, що тобі відомо про князювання Володимира Великого».
16. Які з наведених запитань до учнівства дають змогу діагностувати кібербулінг?

- I. Чи приймають тебе в спільні ігри й дослухаються до твоїх бажань виконувати певну роль?
- II. Чи замикали тебе наодинці в кабінеті чи інших приміщеннях школи?
- III. Чи розповідають про тебе неправдиву інформацію з метою зіпсувати твою репутацію?
- IV. Чи надходять тобі смс-повідомлення з погрозами й залякуваннями від твоїх однокласників?
- V. Чи поширювали у вайбер-групі класу твої фотографії з образливими коментарями?

- А I та II
- Б II та III
- В III та IV
- Г IV та V

17. Що з наведеного є прикладом адаптації, яку вчителька може реалізувати в інклюзивному класі?

- А зниження вимог до участі в роботі під час уроку
- Б скорочення обсягу завдань при збереженні рівня складності їх
- В зменшення кількості тем із певного навчального предмета
- Г спрощення навчального матеріалу

18. Проаналізуйте інформацію і дайте відповідь на запитання.

Учні навчаються в класі, де вікна виходять на південний схід. Вони скаржаться на яскраве сонячне світло та надмірне нагрівання поверхонь парт у теплу пору року.

Яка дія буде доречною для створення комфортних умов навчання в сонячні дні?

- А установити ролети, штори, козирки
- Б поставити високі вазони з квітами на вікна
- В змінити лампи на менш яскраві
- Г змінити розташування парт відносно вікон

19. Яка з наведених характеристик класної (аудиторної) дошки (з використанням крейди) суперечить нормам Санітарного регламенту для закладів загальної середньої освіти?

- А наявність глянцевого покриття поверхні
- Б наявність високої адгезії з матеріалами для писання
- В наявність тримача для креслярського приладдя
- Г наявність лотків для затримання крейдяного пилу

20. Проаналізуйте інформацію і вкажіть правильний варіант заповнення пропуску.

На виконання завдань із самопідготовки учнями 6–9-х класів у позанавчальний час не рекомендовано відводити більше ніж _____ .

- А 1,5 години
- Б 2 години
- В 2,5 години
- Г 3 години

21. Яка дія вчительки буде **помилковою** під час епілептичного нападу в учня?

- А притримувати учневі голову або підкласти під неї щось м'яке
- Б укласти учня на рівну поверхню і перевернути на бік
- В розстібнути учневі одяг, щоб полегшити дихання
- Г стримувати судомні рухи учня

22. Яка дія вчителя буде **помилковою** в ситуації, якщо він, перебуваючи в зачиненому класному кабінеті, відчув запах диму з коридору?

- А якнайшвидше відчинити двері й з'ясувати, де небезпека
- Б покинути приміщення кабінету, накрившись зволоженою тканиною, особливо прикрити дихальні шляхи
- В перш ніж виходити з кабінету перевірити температуру дверної ручки, відчиняти двері лише тоді, якщо ручка й самі двері не гарячі
- Г щільно зачинити двері й затулити всі отвори тканиною, залишитися в приміщенні

23. Проаналізуйте інформацію і дайте відповідь на запитання.

До лікаря звернувся тато учениці, яка має такі симптоми: зниження пам'яті, підвищена втомлюваність і дратівливість, поганий сон, захворювання зубів і руйнування їх. Після огляду дитини лікар рекомендував споживати молоко, йогурт, кефір, твердий сир, а також горіхи й капусту.

Про нестачу якого хімічного елемента в організмі дитини йдеться?

- А заліза
- Б селену
- В цинку
- Г кальцію

Навчання учнів предметів / інтегрованих курсів
Комунікація державною мовою з дотриманням норм
української літературної мови

24. Проаналізуйте інформацію і вкажіть правильний варіант заповнення пропуску.

Особами, які зобов'язані підтвердити рівень володіння державною мовою відповідним сертифікатом, є _____.

- А керівники закладів загальної середньої освіти державної та комунальної форм власності
- Б педагогічні працівники, які здійснюють навчання предметів та інтегрованих курсів різних освітніх галузей, крім іноземної мови
- В учителі, які здійснюють викладання суспільно-гуманітарних предметів на рівні профільної середньої освіти
- Г учителі, які претендують на здобуття кваліфікаційної категорії «Спеціаліст вищої категорії»

25. Проаналізуйте інформацію і вкажіть правильний варіант заповнення пропуску.

Здатність людини обстоювати свою позицію, не порушуючи прав іншої людини; спроможність оптимально реагувати на критику й уміння рішуче говорити собі та іншим «ні», якщо цього потребують обставини, – це _____ .

- А асоціальність
- Б аутентичність
- В асертивність
- Г активність

26. Прочитайте речення (цифра позначає наступне слово).

(1)Черговий бібліотекар має (2)ввести до (3)каталогу (4)відомості про (5)нові (6)фахові (7)видання до (8)середни робочого тижня.

НЕПРАВИЛЬНО підкреслено букви на позначення наголошених голосних у **ВСІХ** словах, позначених цифрами

- А 1, 2, 3, 4, 5
- Б 4, 5, 6, 7, 8
- В 3, 4, 6, 7, 8
- Г 1, 3, 5, 7, 8

27. **НЕ** потребує редагування речення

- А По четвергах у спортивній залі гімназії відбуваються різні змагання.
- Б Наприклад, цього четверга змагання по дартсу між 5-ми класами.
- В Тривалість змагання – п'ять раундів по десять хвилин кожен.
- Г Перед грою всі діти проходять інструктаж по техніці безпеки.

Прочитайте мікротекст із пронумерованими пропусками й виконайте завдання 28 та 29 до нього.

Пріоритетом у дистанційному навчанні має бути фізичне й емоційне здоров'я кожного його учасника й учасниці. Поза цим навчання (1) _____ . Ваше завдання – (2) _____ й піклуватися про благополуччя кожного учня й учениці та про власне.

28. На місці пропуску (1) треба вставити

- А нерелевантне
- Б неможливе
- В неспроможне
- Г нереалізоване

29. На місці пропуску (2) треба вставити

- А знайти себе в навчанні
- Б тримати марку в навчанні
- В набити руку в навчанні
- Г задати тон навчанню

***

30. Проаналізуйте інформацію і вкажіть правильний варіант заповнення пропуску.

_____ стиль педагогічного спілкування зорієнтовано на використання співрозмовника й власне процесу спілкування для отримання різного роду вигоди; ставлення до співрозмовника як до засобу, об'єкта своїх операцій, прагнення зрозуміти співрозмовника, щоб отримати потрібну інформацію, у поєднанні з власною скритністю, прихованими намірами в спілкуванні.

- А Маніпулятивний
- Б Авторитарний
- В Демократичний
- Г Конформний

31. Проаналізуйте інформацію і виконайте завдання.

Пам'ятайте, що ефективність презентації для онлайн-уроку залежить не лише від ваших навичок роботи з різноманітними цифровими сервісами, а й від уміння добирати матеріал для конкретних навчальних цілей та орієнтуватися на учнівську аудиторію.

Найточніше мету повідомлення визначено у варіанті

- А зауважити другорядність навичок роботи із цифровими ресурсами під час підготовки презентації до уроку
- Б зацентувати на необхідності використання презентації як невід'ємного елемента онлайн-уроку
- В надати поради, як краще підготувати якісну презентацію для онлайн-уроку
- Г окреслити чинники, які впливають на те, чи буде презентація до онлайн-уроку дієвою

Створення й підтримка цифрового середовища для ефективного навчання предметів та інтегрованих курсів громадянської та історичної освітньої галузі та/або освітньої галузі «Суспільствознавство»

32. Що потрібно зробити, якщо ви отримали електронного листа, який подібний до спаму?
- А переслати лист своїм колегам, щоб попередити їх про небезпеку
  - Б відповісти на листа із проханням припинити розсилку на майбутнє
  - В перемістити лист у спеціальну папку, заблокувати або видалити
  - Г припинити використання цієї електронної скриньки й створити нову
33. Яку проблему з персональним комп'ютером можна усунути за допомогою таких дій: відкрити «Диспетчер завдань», знайти необхідне завдання зі списку та вибрати «Завершити завдання»?
- А не вмикається системний блок
  - Б комп'ютер «завис» і не реагує
  - В мерехтить монітор
  - Г немає звуку в аудіозаписах
34. Яку клавішу застосовують для виходу з програми до головного вікна й скасування деяких дій?

			
А	Б	В	Г

35. Проаналізуйте ситуацію і дайте відповідь на запитання.
- Учителька захотіла поділитися власною розробкою уроку зі своїми колегами для того, щоб вони проаналізували документ і за потреби залишили пропозиції в ньому без зміни самого тексту.*
- Який рівень доступу має надати вчителька своїм колегам за умови, що розробку уроку створено в Google Документі?
- А може редагувати
  - Б може переглядати
  - В може коментувати
  - Г може передавати право власності

36. Що таке Google Диск?

- А захищене хмарне сховище
- Б сервіс для створення нотаток
- В середовище для редагування документів
- Г соціальна мережа для комунікації з колегами

Методики й технології навчання предметів та інтегрованих курсів громадянської та історичної освітньої галузі та/або освітньої галузі «Суспільствознавство»

37. На чому ґрунтується концентричний спосіб структурування змісту курсу навчального предмета?

- А на інтеграції в межах однієї теми різних галузей науки, компонентом якої є відповідний навчальний предмет
- Б на вихідній темі пізнання, що пов'язана з іншими темами, перелік яких поступово розширюється
- В на неодноразовому поверненні до певної теми, причому ця тема щоразу матиме збагачений новими відомостями матеріал
- Г на неперервній послідовності логічно пов'язаних тем пізнання, кожен з яких під час навчання опрацьовують лише раз

38. Проаналізуйте інформацію і дайте відповідь на запитання.

Під час уроку вчителька запропонувала учням переглянути відеофільм та разом обговорити його, обмінятися думками та враженнями від побаченого.

Яку форму навчання застосувала вчителька?

- А індивідуальну
- Б парну
- В групову
- Г фронтальну

39. Проаналізуйте інформацію і дайте відповідь на запитання.

Частина учнів об'єднується в групу, яка перебуває в центрі аудиторії в оточенні інших школярів. Члени групи дискутують. Інші учні спостерігають за діяльністю групи, і кожного з них закріплено за кількома учасниками дискусії. Після закінчення дискусії спостерігачі висловлюють свої зауваження і пропозиції.

Яку інтерактивну вправу описано?

- А «броунівський рух»
- Б «ажурна пилка»
- В «карусель»
- Г «акваріум»

40. Які з наведених базових знань громадянської та історичної освітньої галузі відповідають компоненту «Людина і влада» згідно з Державним стандартом базової середньої освіти?
- А творення соціоприродного середовища; світогляд і цінності, ідентичність і основи її формування; інформація і медіа
  - Б патріотизм; взаємодія людей, інтереси й цінності, ідентичність і гідність людини; освоєння і перетворення людиною природи в минулому й теперішньому; урбанізація
  - В демократія, її переваги та ризики; права людини й протидія дискримінації, міжнародні відносини; протестні рухи, революції і реформи
  - Г формування і розселення людини; образи минулого, теперішнього й майбутнього в суспільній думці; конфлікти та розв'язання їх; умови життя і праці в місті та селі
41. Вимоги до загальних і конкретних результатів навчання учнів у громадянській та історичній освітній галузі містяться в
- А типовій освітній програмі.
  - Б модельній навчальній програмі.
  - В Державному стандарті базової середньої освіти.
  - Г Законі України «Про повну загальну середню освіту».
42. Вимоги до формування геопросторового мислення, орієнтування в соціально-історичному просторі, виявлення взаємозалежності в розвитку суспільства, господарства, культури й навколишнього середовища визначено в
- А Державному стандарті базової середньої освіти.
  - Б типовому навчальному плані.
  - В типовій освітній програмі.
  - Г методичних рекомендаціях щодо викладання історії.
43. Який із наведених варіантів належить до характеристики «факту-процесу»?
- А створення Української Центральної ради в березні 1917 р.
  - Б убивство ерцгерцога Франца Фердинанда та його дружини герцогині Софії
  - В поява й розселення людей на території України
  - Г посилення впливу католицької церкви в країнах Західної Європи

44. Що з наведеного є складником модельної навчальної програми, який може впливати на вибір учителем певного освітнього компоненту громадянської та історичної освітньої галузі?
- А перелік запропонованих типів (форм) уроків
  - Б поурочне планування навчального матеріалу
  - В зміст навчального предмета (інтегрованого курсу)
  - Г рекомендації щодо оцінювання навчальних досягнень учнів
45. Який прийом навчання сприяє висловленню учнівством власної думки з теми «Сучасні виклики та загрози демократії в Україні»?
- А написання есе
  - Б виконання тестів з вибором відповіді
  - В створення діаграми
  - Г конспектування джерел
46. Учителька запланувала провести навчальне заняття за технологією «перевернутий клас». Який етап традиційного навчального заняття вона має виділити для самостійної роботи учнівства?
- А вивчення нового матеріалу
  - Б актуалізація опорних знань
  - В перевірка домашнього завдання
  - Г закріплення навчального матеріалу
47. Яке з наведених завдань використовують для перевірки сформованості логічної компетентності учнів на уроках історії?
- А покажіть на карті напрямки Великого переселення народів
  - Б порівняйте аргументи прихильників і противників Берестейської унії
  - В складіть історичний портрет одного з лідерів Великої Французької революції
  - Г визначте причини, наслідки й значення Хрестових походів
48. Що із зазначеного **НЕ** належить до методів активного навчання?
- А «шість капелюхів мислення» під час вивчення теми «Перша світова війна»
  - Б розповідь учителя на тему «Козацьке бароко» з показом ілюстрацій
  - В робота в групах із визначенням особливостей історичного явища «Голокост»
  - Г дискусія на тему «Створення Директорії УНР: вияв патріотизму чи шкідлива авантюра?»

49. Проаналізуйте інформацію і дайте відповідь на запитання.

На уроці вчителька під час сюжетної розповіді запропонувала учням розглянути картину М. Самокиша «Бій Богуна з Чарнецьким під Монастирищем в 1653 р.».

До якої групи засобів навчання історії вдалася вчителька?

- А засоби, що містять історичні знання в науково обробленому вигляді
- Б засоби, які фіксують історичну дійсність за допомогою об'єктиву
- В засоби деталізації знань у живій образній формі
- Г засоби наочного порівняння явищ, тенденцій їхнього розвитку

50. Які з наведених запитань має використати вчитель під час актуалізації опорних знань учнівства з теми: «Українська Держава гетьмана Павла Скоропадського»?

- А Які кроки здійснив гетьман П. Скоропадський щодо української армії? Чому, на вашу думку, була зроблена спроба відродження українського козацтва?
- Б Як ви ставитеся до діяльності П. Скоропадського? Чи можна його назвати «політичним перевертнем», «диктатором» або «патріотом»?
- В Чому виникла криза Української Центральної ради? Хто здійснив і хто підтримав державний переворот П. Скоропадського?
- Г Чи може бути корисним досвід внутрішньої політики Гетьманату для сучасної української держави? Хто може використовувати на практиці знання основ державного устрою і як саме?

Система теоретичних знань з предметів та інтегрованих курсів громадянської та історичної освітньої галузі та/або освітньої галузі «Суспільствознавство», необхідна для реалізації вимог державних стандартів середньої освіти

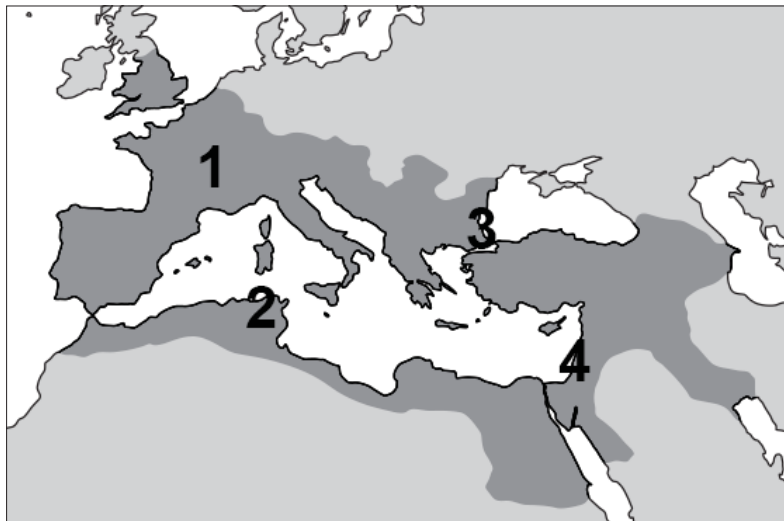
51. Що вивчає історична демографія?

- А історію родів і сімей, походження й родинні зв'язки осіб, родовід певної особи
- Б різноманітні системи літочислення та їхній розвиток, точні дати історичних подій і джерел
- В закономірності й характер складу та розвитку народонаселення на різних етапах існування людського суспільства
- Г походження народів, їхню культуру й побут, процеси культурно-побутових відносин на всіх етапах історії людства

52. Проаналізуйте картосхему та наведену інформацію до неї і виконайте завдання.

На картосхемі зображено територію Римської імперії і пронумеровано (1–4) певні історико-географічні області, які в різний час стали частиною «Рах Романа».

В одній із цих областей відбувалися події, описані в історичному джерелі: *«Поразка галлів біля Алесії стала останнім акордом у завоюванні римлянами Галлії. Перемоги Цезаря над галлами зумовлені насамперед перевагами римського військового мистецтва. Дисципліна й тактика, організація армії – чинники, які забезпечили римлянам перемогу».*

Про яку історико-географічну область ідеться в наведеному джерелі?

- А 1
- Б 2
- В 3
- Г 4

53. Проаналізуйте інформацію і дайте відповідь на запитання.

Суспільно-історичний розвиток є повторюваним, внутрішньо обумовленим, закономірним процесом. Метод дає змогу розкривати сутність досліджуваних явищ за подібністю і відмінністю їхніх властивостей, а також здійснювати зіставлення в просторі й часі, тобто по горизонталі й вертикалі.

Про який метод історичного дослідження йдеться?

- А історико-системний
- Б історико-порівняльний
- В історико-генетичний
- Г історико-типологічний

54. Проаналізуйте картосхему й дайте відповідь.

Виділений на картосхемі регіон пов'язаний із

- А зародженням залізородного виробництва.
- Б зародженням ісламу; початком об'єднання арабів.
- В формуванням полісної системи організації державного життя.
- Г виникненням іригаційного землеробства; переходом до осілого способу життя.

55. Спираючись на знання історії Стародавнього Риму, укажіть правильне (несуперечливе) пояснення логічного ланцюжка: «Рим – Равенна – Константинополь – Нікомедія».

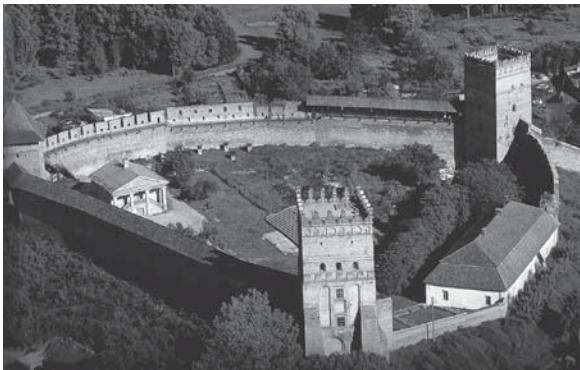
- А мешканцям цих міст одночасно надано права римського громадянства
- Б перелічені міста були центрами найдавніших християнських патріархатів
- В указані міста стали першими, що їх захопили та пограбували варвари
- Г зазначені міста в різні часи були імперськими столицями

56. Для означення чого вживають поняття «Латинський Схід» у сучасній історіографії?

- А держав, утворених на землях Малої Азії і Палестини лідерами Першого хрестового походу шляхом завоювань і політичних інтриг
- Б сукупності територій і колоніальних володінь, підконтрольних Іспанії в Європі, Північній і Південній Америці, Африці, Азії та Океанії
- В королівств, утворених вандалами й остготами в римських провінціях Африки, Італії, Сицилії та Далмації в епоху Великого переселення народів
- Г юрисдикції територій духовних і чернечих орденів у протидії Реформації та відновленню позицій і впливу католицької церкви в країнах Європи

57. Назва якої із зображених фортифікаційних споруд співзвучна з назвою адміністративно-територіальної одиниці Нової Січі (1734–1775 рр.)?

А

Б

В

Г

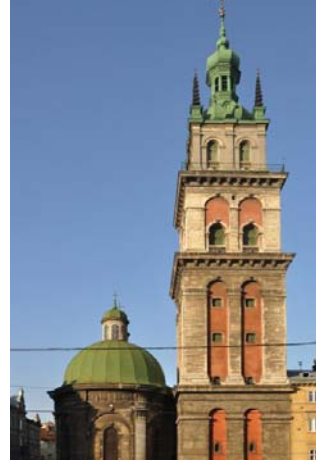
58. Проаналізуйте інформацію і дайте відповідь на запитання.

Це стиль канонічного візантійського храму у квадратному вигляді, однак його зовнішнє обрамлення має чіткі вияви романського західноєвропейського стилю.

Якої з наведених архітектурних споруд стосується опис?

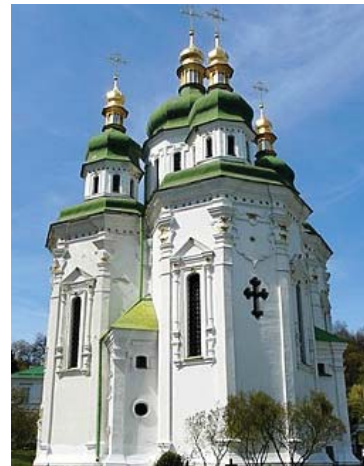
А

Б

В

Г

59. Що вплинуло на консолідацію православної церкви в XVI ст., її зближення та об'єднання з культурно-освітніми осередками для захисту своїх прав?

- А навішування ярлика «секти» і розпалювання релігійної ворожнечі, заборона діяльності без перереєстрації
- Б активне поширення католицизму; «право патронату»; утиски прав священнослужителів
- В секуляризація монастирських маєтків; переманювання вчених, богословів, письменників з українських земель до Московської держави
- Г арешти, переслідування й розстріли представників духовенства й вірян; руйнування культових споруд, знищення і розкрадання церковного майна

60. Проаналізуйте інформацію і дайте відповідь на запитання.

Наприкінці 1917 р. відкрили Українську академію мистецтв. [Його] обрали ректором. Для тільки-но проголошеної УНР [він] розробляв проекти грошових знаків, поштових марок й акцизних паперів. Коли владу перебрав гетьман Павло Скоропадський, митець створив герб Української Держави.

Автором якої з наведених картин є діяч, про якого йдеться в уривку?

А

Б

В

Г

61. Проаналізуйте інформацію і дайте відповідь на запитання.

*Ой чого, чого запорожці
Та й смутні, невеселі стали?
Ой що обступили превражі драгуни
Та й усіма сторонами...
Пішли наші запорожці
Не з добра, а з печалі.
Ой, як утікали, то все забирали...
Ой пустилися наші запорожці
Через море дубами,
Ой, як оглянуться до Старої Січі,
Умиваються сльозами.
Ой і сходились та в кінець Дунаю
Та до купи лимани,
Бо там наших запорожців
Сорок тисяч проживали...*

Коли сталися події, про які йдеться в наведеному уривку історичної пісні?

- А перша половина XVII ст.
- Б середина XVII ст.
- В перша половина XVIII ст.
- Г друга половина XVIII ст.

62. У якій із цитат з інтернет-ресурсу «Міфи і правда про Степана Бандеру – повстанця, ім'я якого й досі бояться росіяни» наведено один із міфів про С. Бандеру?

- А «Бандера вивів на керівні ролі Романа Шухевича, Василя Кука, Романа Кравчука, Дмитра Грицяя, Ярослава Старуха та інших, які очолили визвольний рух уже після його ув'язнення, забезпечили тривалу боротьбу підпілля»
- Б «В Україні не ставили під сумнів авторитет Бандери як керівника визвольної боротьби. Термін “бандерівці” став фактично офіційним і використовувався в документах Компартії та НКВС»
- В «Бандера – “лише символ”. Він не брав безпосередньої участі у визвольній боротьбі, адже спочатку був в'язнем польських тюрем, згодом – німецького концтабору, а потім політичним емігрантом, який не мав змоги впливати на ситуацію в Україні»
- Г «Під керівництвом Бандери мережу ОУН розгорнуто майже в усіх країнах, де жили українці, – у Західній Європі, Північній і Південній Америці, Австралії. Створені ОУН громадські організації захищали права українців у світі»

63. Що НЕ відбувалося за доби Раннього Нового часу?

- А на європейських теренах постали централізовані держави з абсолютною владою монарха; розпочався процес формування сучасних європейських націй
- Б великі землевласники почали займати панівні позиції в суспільстві, відбувався розподіл влади між королем і васалами; християнська ідеологія проникала в усі сфери життя людини, посилюючи свій вплив на науку, мистецтво, філософію
- В на українських землях завдяки культурним зв'язкам з Європою поширилося книгодрукування; було створено заклади освіти європейського зразка: Острозьку академію і Києво-Могилянський колегіум
- Г доступ до нових земель і ресурсів сприяв розвиткові ремесел і торгівлі; важливу роль почали відігравати підприємливі люди з капіталом, які вкладали гроші в розвиток власної справи – мануфактур, банків тощо

64. Проаналізуйте інформацію і дайте відповідь на запитання.

Якщо наприкінці XVIII – початку XIX ст. будівлі переважно споруджували з використанням місцевих матеріалів – у Мортоні й на території Дартмура це був граніт, у Котсволді – вапняк, у Сассексі – кремій, а в Кенті – деревина, – то вже наприкінці XIX ст. цегла повністю витіснила традиційні будівельні матеріали, які місцеві мешканці перестали використовувати.

Що зумовило зміни, описані в наведеному уривку історичного джерела?

- А винайдення технології випалювального виробництва цегли
- Б розширення мережі залізничного транспортного сполучення
- В вичерпання місцевих джерел природних будівельних матеріалів
- Г розгортання індустріального житлового будівництва

65. Якою була основна мета будівництва Північно-Кримського каналу в 50-х рр. XX ст.?

- А забезпечити високі та стійкі врожаї сільськогосподарських культур у посушливих регіонах України
- Б ліквідувати багатомільйонні демографічні втрати й зупинити деградацію продуктивних сил кримського регіону
- В започаткувати зведення атомних електростанцій для розвитку електроенергетики в регіоні
- Г здійснити структурну перебудову української економіки на ринкових засадах

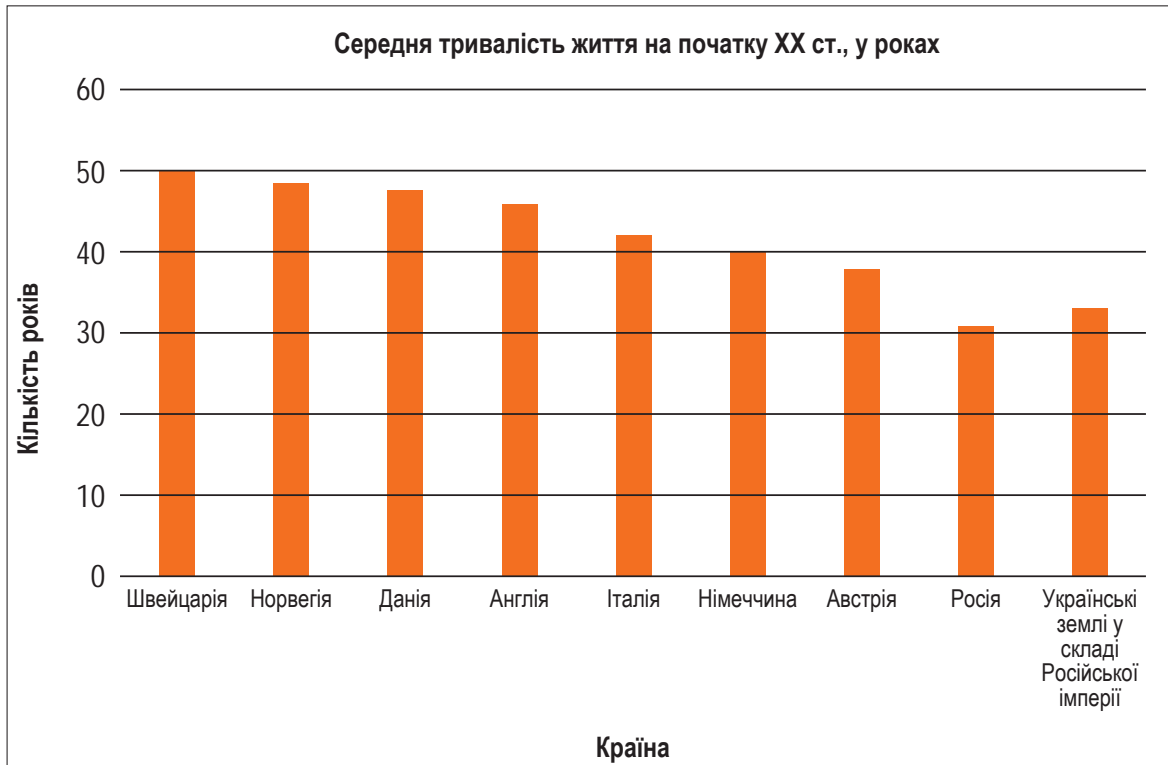
66. Якими є основні ознаки постіндустріального суспільства?

- А** станова структура населення; основою життя виступають сім'я і сімейні цінності; натуральне господарство; підданство – віддане підпорядкування владі; слабка участь населення в політичному житті
- Б** панування общинної власності, колективізм; екстенсивний шлях економічного зростання; головна галузь економіки – сільське господарство
- В** інтенсивний шлях економічного зростання; ринкове господарство; урбанізація – розвиток міст і збільшення кількості міського населення; основу структури суспільства становить клас промислових робітників; розвиток масової культури
- Г** основу структури суспільства становить середній клас; формування правової держави й громадянського суспільства; головна галузь економіки – сфера послуг; переважання наукоємних високотехнологічних галузей виробництва

67. Який із наведених уривків медіатексту «Карпатська Україна: як постала і чому не встояла», розміщеного на інтернет-ресурсі «Радіо Свобода», містить історичні факти?

- А** «Бачив карикатуру з якогось британського видання про тодішні події: два хулігани – в одного на спині написано “Угорщина”, в іншого “Польща” – ображають меншого хлопця із написом “Рутенія”, а Гітлер – здоровий дядько, цих хуліганів сварить. Тобто була така ілюзія, що Гітлер готовий захистити Карпатську Україну»
- Б** «Це показує тодішнє враження в Британії та Франції, що Гітлер хоче створити незалежну українську державу, до якої приєднає українські землі під владою Польщі, а згодом – Радянську Україну. Британська та французька преса писали, що Гітлер може використати цих українців як плацдарм для подальшого захоплення України, яка йому цікава ресурсами»
- В** «Гітлер вів дипломатичну гру. Якщо незалежна Словаччина його цікавила як плацдарм для подальшого нападу на Польщу, то Карпатська Україна йому не була потрібна. Він розіграв цю карту для того, щоб прихилити на свій бік Угорщину. Також можна припустити, що, віддавши Карпатську Україну Угорщині, він дав сигнал Сталіну, що готовий домовлятися про поділ Європи»
- Г** «Бої почалися після військового вторгнення – 14 березня, 15 березня Сейм у Хусті оголошує незалежність, 16 березня угорці захопили Хуст. Офіційно вони оголосили, що опанували територію Карпатської України 18 березня. Реально бої з окремими групами “січовиків” тривали до 21–22 березня, після чого встановився окупаційний військовий режим, почалися репресії проти захисників Карпатської України»

68. Проаналізуйте діаграму і дайте відповідь на запитання.

Який з наведених уривків є підтвердженням відображеної на діаграмі інформації?

- А** «Суспільство стає більш однорідним. Зникають станові привілеї. Значна кількість населення – нові середні верстви: фермери, селяни-власники, кваліфіковані робітники, службовці, учителі, лікарі, працівники сфери обслуговування»
- Б** «За рахунок доходу, що збільшився, поліпшилися також харчування та одяг. Недавнє соціальне завоювання (короткий робочий день по суботах) сприяло тому, що люди змогли відвідувати мюзик-холи, які з'явилися на той час, чи спортивні змагання»
- В** «Основним джерелом поповнення робітничого класу ставало селянство. Чисельність робітників у Росії була порівняно невеликою, хоча й швидко зростала. У 1900 р. вона становила 12,1 млн осіб, а в 1913 р. – 18,2 млн, при цьому більша частина робітників не поривала зв'язків із селами»
- Г** «Незважаючи на скасування панщини, економічне життя і далі було в руках польської шляхти. Пересічний наділ селянина зменшився з 5 га в 1859 р. до 3 га з 1880 р. і до 2,5 га в 1900 р. Через поділ господарств майже половина селян не могла вижити зі своїх наділів; вони мушили йти на заробітки до польських панів і попадали в повну залежність від них»

69. Прочитайте уривок вірша і дайте відповідь на запитання.

*Ми тебе чекали довго-довго.
Наш купон нарощував нулі,
А над нами з-поза Дону й Волги
Кепкували кляті москалі.
...І тепер не тільки рибу-птицю,
А зробивши відповідний рух,
Грошову державну одиницю
Можна взяти трепетно до рук.*

Олександр Ірванець

Якими були передумови події, описаної в наведеному уривку вірша?

- А** здійснення перших трьох п'ятирічних планів; інфляція, яка мала прихований характер; Друга світова війна, яка значно підірвала грошову систему
- Б** захист українського споживчого ринку; розрив економічних зв'язків; потреба в рублях для забезпечення готівкових розрахунків
- В** освоєння цілини, масштабне житлове будівництво та інші амбітні геополітичні плани; емісія; «замороження» виплат за внутрішніми державними позиками
- Г** уповільнення темпів інфляції; стабілізація курсу українського карбованця до іноземної валюти; призупинення спаду виробництва

70. Проаналізуйте інформацію і дайте відповідь на запитання.

Договірна форма утворення; відсутність єдиної території, державного кордону, конституції і громадянства; формування тих загальних органів влади, які необхідні для здійснення завдань; тимчасовий характер утворення; наявність свободи виходу.

Про ознаки якої форми державного устрою йдеться в наведеному уривку?

- А** федеративна держава
- Б** конфедерація
- В** автономія
- Г** унітарна держава

71. Де був запроваджений етатизм як офіційна державна політика у ХХ ст.?

- А** Державі Ізраїль
- Б** Республіці Індія
- В** Турецькій Республіці
- Г** Китайській Народній Республіці

72. Проаналізуйте карикатуру і дайте відповідь на запитання.

Боротьбу яких країн за «перерозподіл світу» на початку ХІХ ст. зображено на карикатурі?

- А Іспанії та Англії
- Б Англії та Франції
- В Франції та Німеччини
- Г Німеччини та Росії

73. Форма комунікації, що має на меті вплинути на ставлення населення до певного питання, – це

- А хейт
- Б джинса
- В фейк
- Г пропаганда

74. Проаналізуйте інформацію і дайте відповідь на запитання.

Академічні спільноти доброчесності цінують інтерактивну, кооперативну й партисипативну природу навчання і пізнання. Вони вважають за належне розмаїття думок та ідей.

Про яку фундаментальну цінність академічної доброчесності йдеться в наведеному уривку?

- А повага
- Б довіра
- В справедливість
- Г чесність

75. Що з наведеного є правовим визначенням поняття «народ»?

- А велика сукупність людей, які мають спільне походження і характеризуються схожими спадковими фізичними й біохімічними особливостями
- Б історична спільнота людей, об'єднаних єдиною мовою, культурою, рисами характеру, територією і глибокими внутрішніми зв'язками
- В етнічно-соціальна спільнота людей, що позначає будь-яку історично сформовану стійку спільноту людей
- Г спільнота громадян однієї країни, носій суверенітету та єдине джерело влади в державі

76. Проаналізуйте інформацію і дайте відповідь на запитання.

Для подолання екологічних загроз людство виробило низку рішень:

- *перехід до матеріало- й енергозберезувальних технологій, а в перспективі – до замкнених циклів використання ресурсів і маловідходного виробництва;*
- *розосередження екологічно шкідливих виробництв і розширення природно-заповідних технологій, особливо в районах із вразливими й нестабільними екологічними системами (тундра, пустеля, вологі екваторіальні ліси);*
- *залучення інноваційного досвіду раціонального природо-користування, розроблення регіональних схем використання ресурсів залежно від природних, економічних та соціальних особливостей території.*

Про який підхід до розв'язання екологічних проблем ідеться в наведеному уривку?

- А розв'язання глобальних проблем не має зачіпати інтересів розвинених країн, і, за можливості, сприяти отриманню максимального прибутку
- Б потреби сучасних і наступних поколінь – ось критерій, яким має керуватися людство в розв'язанні глобальних проблем
- В проблему забезпеченості ресурсами необхідно розв'язувати за рахунок запасів сировини й енергоносіїв нерозвинених країн
- Г подолання продовольчої проблеми в країнах, що розвиваються, має здійснюватися в такому обсязі й формах, які давали б змогу чинити тиск на їхні політичні структури

77. Яке право людини й громадянина з передбачених Конституцією України **НЕ** може бути обмежене в умовах воєнного стану?

- А на вільний вибір праці
- Б на участь в управлінні державними справами
- В на вільне пересування
- Г на зміну громадянства

78. У якому уривку окреслено один із засадничих принципів лібералізму?

- А «Єдина мета, яка виправдовує втручання одних людей, індивідуально чи колективно, у діяльність інших, – це самозахист. Виявляти владу над членом суспільства проти його волі припустимо лише для запобігання шкоди іншим»
- Б «Для будь-якої людини поневоленої нації визначальним постулатом є створення власної національної держави, а її обов'язком, незалежно від того, чи вона має другу, надбану батьківщину, чи ні, є боротьба за волю й здобуття своєї держави»
- В «Колективна взаємодія, безумовне визнання пріоритету суспільного блага над особистим, добровільне підпорядкування інтересів окремої людини інтересам суспільства є необхідними передумовами нездоланної міцності людської діяльності»
- Г «Підвищення можливостей соціуму, його ефективності за рахунок синергетичного ефекту можливе на основі усвідомлення людьми різних соціальних груп спільності інтересів і здійснення ними узгоджених, солідарних дій»

79. Яке з наведених формулювань може бути темою засідання учнівського дискусійного клубу «Громадянська позиція», присвяченого третьому поколінню прав людини?

- А «Чи варто закріплювати в Конституції надзвичайно великий перелік соціальних прав, якщо держава фактично не може забезпечити їх?»
- Б «Участь у державному житті на рівні виборів, референдумів – лише право чи й громадянський обов'язок?»
- В «Чи дійсно громадянські та політичні права є найбільш важливими правами людини?»
- Г «Хто має бути відповідальним за бездіяльність у вирішенні питань щодо негативних наслідків кліматичних змін?»

У завданнях 80–83 до кожного з чотирьох рядків інформації, позначених цифрами, доберіть один правильний, на Вашу думку, варіант, позначений буквою. Поставте позначки в таблицях відповідей до завдань у *бланку А* на перетині відповідних рядків (цифри) і колонок (букви). Усі інші види Вашого запису в *бланку А* комп'ютерна програма реєструватиме як помилки!

Будьте особливо уважні під час заповнення *бланку А*!
Не погіршуйте власноручно свого результату неправильною формою запису відповідей

80. Поедняйте назву культурно-історичної епохи з її ознакою.

- 1 Античність
- 2 Середні віки
- 3 Новий час
- 4 Новітня історія

	А	Б	В	Г	Д
1					
2					
3					
4					

- А синкретизм знань, вірувань, мистецтва, моральності та звичаїв
- Б глобальні суперечності між індустріально розвиненими країнами
- В формування демократичної та олігархічної форм правління
- Г наукова революція та віра у всесильність людського знання
- Д схоластика в ролі провідної течії філософської думки

81. Поедняйте цитату із джерела з його назвою.

- 1 «І прогнані були іудеї і розсіяні по всіх усядах. І діти благодаті, християни, наслідниками стали Богу і Отцю. Блякне бо світло місяця перед сяйвом сонячним»
- 2 «Як люблячий батько б'є дитя своє і знову пригортає до себе, так і Господь наш показав нам, як ворогів перемагають, як трьома добрими ділами позбуватися від них і перемагати їх: покаєнням, сльозами і милостинею»
- 3 «Храми Святої Софії і Святого Михайла відбудовані в їхньому давньому вигляді. Храм Святої Софії має гарний фасад і чудовий вигляд, хоч би з якого боку на нього дивитися; його стіни прикрашено кількома мозаїчними фігурами та історичними сценами»
- 4 «Коли ж ці оба прийшли, [то] почали вони створювати письменна азбуковні слов'янські і переклали Апостол і Євангеліє. І раді були слов'яни, що почули [слова] про велич Божу своєю мовою. А після цього переклали вони Псалтир, і Октаїх, і інші книги»

- А «Повчання дітям» Володимира Мономаха
- Б «Повість минулих літ» Нестора Літописця
- В «Слово про Закон і Благодать» Іларіона
- Г «Опис України» Гійома Левассера де Боплана
- Д «Прогностична оцінка поточного 1483 року» Юрія Котермака (Дрогобича)

	А	Б	В	Г	Д
1					
2					
3					
4					

82. Поедняйте західноєвропейський винахід із наслідками його застосування.

- 1 механічний годинник
- 2 скляне пласке дзеркало
- 3 компас із циферблатом
- 4 книгодрукування

	А	Б	В	Г	Д
1					
2					
3					
4					

- А** отримання людиною масового та універсального інструменту подання й здобуття інформації, прискорення поширення та обігу наукових ідей, теорій, збільшення кількості шкіл
- Б** упровадження людиною принципів законності й порядку, створення нею судової системи, системи раціонального оподаткування, парламентського представництва
- В** упорядкування й більш ефективного планування людиною свого трудового й соціального життя, поява першої міжнародної стандартизованої одиниці виміру, секуляризація часу
- Г** усвідомлення людиною своїх власних унікальних зовнішніх рис і якостей, виокремлення нею власної індивідуальної ідентичності відносно колективної ідентичності громади
- Д** набуття людиною навичок надійної та точної орієнтації у відкритому морі без видимої прив'язки до суходолу, розширення меж і підвищення безпеки досліджень, подорожей і торгівлі

83. Поедняйте ім'я українського діяча з фактами його біографії.

- 1 Михайло Омелянович-Павленко
- 2 Дмитро Вітовський
- 3 Нестор Махно
- 4 Петро Болбочан

	А	Б	В	Г	Д
1					
2					
3					
4					

- А** натхненник, організатор «Листопадового зриву», командувач збройних сил ЗУНР, пізніше – Державний секретар військових справ ЗУНР; член Української радикальної партії
- Б** військовий діяч, головнокомандувач УГА та Армії УНР; активний учасник українізації армії, здійснив Перший «Зимовий похід» Армії УНР, брав участь у польсько-радянській війні 1920 р.
- В** один з ініціаторів створення таємної політичної організації «Братство тарасівців», співавтор програми братства – «Кредо молодого українця», засновник Української народної партії
- Г** видатний український військовий і політичний діяч, отаман, провідник селянського руху, анархіст
- Д** полковник Армії УНР, учасник антигетьманського повстання, уславився походом на Крим

У завданнях 84–86 розташуйте події в хронологічній послідовності. Поставте позначки в таблицях відповідей до завдань у *бланку А* на перетині відповідних рядків (цифри) і колонок (букви). Цифри 1 має відповідати вибрана Вами перша подія, цифри 2 – друга, цифри 3 – третя, цифри 4 – четверта. Усі інші види Вашого запису в *бланку А* комп'ютерна програма реєструватиме як помилки!

Будьте особливо уважні під час заповнення *бланку А*!
Не погіршуйте власноручно свого результату неправильною формою запису відповідей

84. Проаналізуйте витяги з документів періоду Козацької революції і встановіть хронологічну послідовність укладення відповідних міждержавних угод.

- А** «Не чинити шкоди королю і його уповноваженим та іншим державним службовцям, теперішньому Гетьманові Задніпрянському Хмельницькому і приписаним до нього 40 тисячам козакам, а також не перешкоджати їм у вільному пересуванні і їхнім діям з ціллю виконання робіт або воєн»
- Б** «Якби прийшлося королеві шведському миритися з поляками, то не інакше він мав би ввійти в згоду, ніж би поляки проголосили військо Запорозьке з його землями за народ свобідний, виреклися всіх претензій і згадані границі потвердили б не тільки спеціальним записом, але і присягою, за котрою заручить світлий король шведський»
- В** «Аби царське величество наказав послати своє військо під Смоленськ не гаючись ні трохи, аби неприятель не міг собі ради дати та об'єднатися з іншими (військами)... Царське величество наказав на неприятеля свого польського короля йти самому і бояр та воевод послати з великим військом, як просохне й почне бути паша»
- Г** «Кордони Козацької держави з Кримським ханатом залишаються такими, як були з Польсько-Литовською Річчю Посполитою, з тим, що містечко Іслам Кермен переходить до Криму. Татари не мають права порушувати кордонів без дозволу гетьмана України, навіть якщо йдеться про випасання їхніх коней»

85. Установіть послідовність відкриття згаданих у наведених уривках університетів на українських землях у ХІХ ст.

- А «Бувши удостоєним невдовзі після повернення свого до Петербургу бесіди доброго господаря, насмілився я сказати йому ідею про запровадження в Харкові університету, що був би влаштований краще за московський та гідний називатись осереддям просвіщення Південної Росії»
- Б «Одним аргументом на користь відкриття цього університету послужив той факт, що для відкриття його уже існувала солідна наукова база й відповідні приміщення Рішельєвського ліцею»
- В «Урочисте відкриття відбулося 28 липня, у день пам'яті рівноапостольного князя Володимира, хрестителя Русі. А рівно через місяць перші 62 студенти розпочали заняття на єдиному на той час філософському факультеті»
- Г «Заснований 4 жовтня року указом імператора Австро-Угорщини Франца Йосифа на основі теологічного інституту, що існував із 1827 року з німецькою викладовою мовою та з окремими кафедрами української та румунської мов і літератур»

86. Установіть послідовність подій російсько-української війни ХХІ ст.

- А початок Операції Об'єднаних Сил
- Б бої за Іловайськ
- В зимові бої за Дебальцеве
- Г відновлення Україною контролю над о. Зміїний

Завдання 87–90 мають по сім варіантів відповіді, з яких лише три правильні. Виберіть три цифри, що позначають правильні, на Вашу думку, відповіді, і запишіть їх у *бланку А* згідно з інструкцією. Порядок написання цифр значення не має. Для виправлення помилково вказаної відповіді запишіть новий варіант відповіді (три цифри) у спеціально відведеному місці *бланка А*. Не робіть інших записів у *бланку А*, тому що комп'ютерна програма реєструватиме їх як помилки!

Будьте особливо уважні під час заповнення *бланка А*!
Не погіршуйте власноручно свого результату неправильною формою запису відповідей

87. Проаналізуйте карикатуру з лондонського журналу «Панч» від 29 вересня 1855 року й дайте відповідь на запитання.

*Підпис: «Двоголова ворона в Криму.
Вона добряче отримала! Добий її!»*

Які події розкривають наслідки історичного явища, відображеного на карикатурі?

- 1 укладення Сан-Стефанського мирного договору
- 2 ліквідація особистої залежності селян в Російській імперії
- 3 утрата Росією статусу «жандарма Європи»
- 4 остаточне вирішення питання контролю Росії над Босфором і Дарданеллами
- 5 відмова Росії від претензій на Молдовське князівство, Валахію та Південну Бессарабію
- 6 визнання незалежності Черкесії і Чечні
- 7 ліквідація Задунайської Січі та створення Азовського козацького війська

88. Укажіть ознаки ідеології інтегрального націоналізму.

- 1 віра в націю як найвищу цінність
- 2 вияв національної волі через популярного вождя
- 3 рівні права й загальна рівність перед законом
- 4 суспільна власність на засоби виробництва
- 5 встановлення теократичної форми держави
- 6 державний протекціонізм для національної промисловості
- 7 колективізація сільського господарства

89. Які явища соціально-економічного характеру виникли й набули поширення в українському суспільстві в 1990-х – на початку 2000-х років?

- 1 підробіток у нелегальній торгівлі, що полягав у купівлі й перепродажу дефіцитних імпорتنих товарів широкого вжитку: одягу, дрібної техніки, косметики, предметів побуту, продуктів харчування тощо
- 2 фінансове шахрайство, яке ґрунтувалося на постійному заманюванні нових учасників і виплаті дивідендів старим за рахунок унесків нових без жодних гарантій захисту прав вкладників на їхні внески
- 3 добровільне об'єднання територіальних громад сіл, селищ, міст і передання їм повноважень і ресурсів для ефективного вирішення основних питань життя на наближеному до людини рівні
- 4 підпільна економічна діяльність з виробництва в промислових умовах на державних підприємствах з державної сировини додаткової необлікованої продукції з метою її подальшого продажу
- 5 дрібна торгівля товарами широкого вжитку із сусідніми країнами, що передбачала постійні переїзди від місця закупівлі товару до місця їхнього збуту й назад, яку іноді провадили без звільнення з основного місця роботи
- 6 корисні неформальні зв'язки та знайомства, які використовували в особистих цілях для отримання певних благ за низькою ціною або безкоштовно в обхід загальноприйнятих правил і законів
- 7 особливий різновид трудової міграції працездатного населення, яке в пошуках роботи виїздило за кордон, залишаючи родини вдома на утриманні за рахунок грошових переказів із-за кордону

90. Укажіть повноваження Верховної Ради України.

- 1 здійснення контролю за діяльністю державних господарських об'єднань, підприємств, установ та організацій
- 2 призначення на посаду або звільнення з посади голів місцевих державних адміністрацій
- 3 внесення змін до Конституції України, прийняття законів, затвердження Державного бюджету України
- 4 призначення на посади третини складу Конституційного Суду України
- 5 прийняття у разі необхідності рішення про введення в Україні або в окремих її місцевостях надзвичайного стану
- 6 призначення за поданням Президента України Прем'єр-міністра України та інших вищих посадових осіб
- 7 ухвалення рішення про прийняття та припинення громадянства України

Кінець зошита